

Il genere – spol

Italijanščina razlikuje dva spola:

- a) Moški spol – il maschile
- b) Ženski spol – il femminile

Pomni! Srednjega spola italijanščina ne pozna.

V glavnem so **moškega spola**

- a) Samostalniki na -o:

il libro	-	<i>knjiga</i>
il ragazzo	-	<i>deček</i>
il cavallo	-	<i>Konj</i>

Vendar so ženskega spola:

la mano	-	<i>roka</i>
la dinamo	-	<i>dinamo</i>
la radio	-	<i>radio</i>
la foto	-	<i>fotografija</i>

- b) nekateri samostalniki na -e:

il cuore	-	<i>srce</i>
il fiore	-	<i>cvetlica</i>
il padre	-	<i>oče</i>
l'animale	-	<i>žival</i>

- c) imena mesecev in dnevov:

gennaio	-	<i>januar</i>
lunedì	-	<i>ponedeljek</i>

Izjema je le **domenica** – nedelja, ki je ženskega spola;

d) imena dreves:

il cigliorio	-	<i>češnja</i>
il pero	-	<i>hruška</i>
il melo	-	<i>jablana</i>

Izjemoma so ženskega spola:

la vite	-	<i>trta</i>
la palma	-	<i>palma</i>
la quercia	-	<i>hrast</i>
l'acacia	-	<i>akacija</i>

e) imena gora, jezer in rek, tudi če se končujejo na **-a:**

l'Etna	-	<i>Etna</i>
il Volga	-	<i>Volga</i>
il Garda	-	<i>Gardsko jezero</i>
il Tevere	-	<i>Tibera</i>

Vendar so ženskega spola:

le Alpi	-	<i>Alpe</i>
la Senna	-	<i>Sena</i>
le Ande	-	<i>Andi</i>
la sava	-	<i>Sava</i>

f) Imena kovin in kemičnih elementov:

l'oro	-	<i>zlato</i>
l'aluminio	-	<i>aluminij</i>
il radio	-	<i>radij</i>
il rame	-	<i>baker</i>

g) samostalniki, ki se končujejo na soglasnik:

lo sport	-	<i>šport</i>
----------	---	--------------

il film	-	<i>film</i>
il bar	-	<i>bar</i>

Ženskega spola so:

- a) samostalniki na **-a:**

la maestra	-	<i>učiteljica</i>
la via	-	<i>cesta</i>
la paura	-	<i>strah</i>

Vendar so moškega spola:

il poeta	-	<i>pesnik</i>
il giornalista	-	<i>časnikar</i>
il monarca	-	<i>monarh</i>
il poema	-	<i>pesem</i>
il problema	-	<i>problem</i>
il papa	-	<i>papež</i>
il panorama	-	<i>razgled</i>
il clima	-	<i>podnebje</i>
il dramma	-	<i>drama</i>
il duca	-	<i>vojvoda</i>

- b) imena sadežev:

la mela	-	<i>jabolko</i>
la pera	-	<i>hruška</i>
la ciliegia	-	<i>češnja</i>
l'arancia	-	<i>pomaranča</i>

Vendar so moškega spola:

il fico	-	<i>figa</i>
il limone	-	<i>limona</i>
il dattero	-	<i>datelj</i>
il mandarino	-	<i>mandarina</i>

- c) številni samostalniki, ki se končujejo na **-e:**

la madre	-	<i>mati</i>
la sete	-	<i>žeja</i>
la carne	-	<i>meso</i>
la tosse	-	<i>kašelj</i>

d) imena mest, otokov, držav in pokrajin:

Venezia	-	<i>Benetke</i>
Napoli	-	<i>Neapelj</i>
la Toscana	-	<i>Toskana</i>
la Sicilia	-	<i>Sicijila</i>
l'Italia	-	<i>Italija</i>

Moškega spola pa so:

il Cairo	-	<i>Kairo</i>
il Belgio	-	<i>Belgija</i>
il Giappone	-	<i>Japonska</i>
il Piemonte	-	<i>Piemont</i>
Il Canada	-	<i>Kanada</i>

e) Skoraj vsi samostalniki, ki se končujejo na -ì, -à, -ù:

la crisi	-	<i>kriza</i>
la tesi	-	<i>teza</i>
l'analisi	-	<i>analiza</i>
la virtù	-	<i>vrlina, čednost</i>
la gioventù	-	<i>mladost</i>
la verità	-	<i>resnica</i>

Moškega spola pa so:

il brindisi	-	<i>napitnica</i>
il caffè	-	<i>kava</i>
il colibri	-	<i>koliber</i>

f) nekateri samostalniki so zmeraj ženskega spola, čeprav se pomensko nanašajo na moški spol, npr.:

la guardia	- <i>straža</i>
la spia	- <i>vohun</i>
la vittima	- <i>žrtev</i>
la guida	- <i>vodič</i>
la vedetta	- <i>straža na konju</i>

Samostalniki z eno obliko za oba spola – i sostantivi di genere comune

Nekateri samostalniki imajo eno samo obliko za moški in za ženski spol. Spol ločimo po členu. Ti samostalniki se imenujejo **i sostantivi di genere comune**, npr.:

il nipote	- <i>nečak</i>
la nipote	- <i>nečakinja</i>
il cantante	- <i>pevec</i>
la cantante	- <i>pevka</i>
il consorte	- <i>tovariš</i>
la consorte	- <i>tovarišica</i>
il giovane	- <i>mladenič</i>
la giovane	- <i>mladenka</i>
un Francese	- <i>Francoz</i>
una Francesa	- <i>Francozinja</i>

Sem spadajo tudi samostalniki, ki poleg tega da imajo isto obliko za ženski in močki spol, imajo tudi v obeh spolih isti pomen, npr.:

il carcere	
la carcere	- <i>ječa</i>
il fonte	
la fonte	- <i>vodnjak</i>
il palude	
la palude	- <i>močvirje</i>
il gregge	
la gregge	- <i>čreda</i>

Nekateri samostalniki, ki označujejo živali, imajo:

a) ali samo močko obliko za oba spola:

il cammello	- <i>kamela</i>
il corvo	- <i>vran, vrana</i>
il leopardo	- <i>leopard</i>
lo scoiattolo	- <i>veverica</i>
il topo	- <i>miš</i>
il falco	- <i>sokol</i>

- b) ali samo žensko obliko za oba spola:

la pantera	- <i>panter</i>
la rondine	- <i>lastovka</i>
la lepre	- <i>zajec</i>
la mosca	- <i>muha</i>

Ti samostalniki se v italjanščini imenujejo i sostantivi di genere promiscuo. Kadar želimo natančno določiti spol, lahko rečemo npr.:

il corvo femmina ali la femmina del corvo
la lepre maschio ali il maschio della lepre.

Samostalniki z dvema oblikama – i sostantivi mobili

Kakor v slovenščini imamo tudi v italjanščini samostalnike, ki označujejo živa bitja pogosto z dvema oblikama, eno za ženski spol in eno za moški spol.

- a) Pri večini samostalnikov se enska oblika tvori iz moške s spremenjanjem moškega obrazila (**-o, -e**) v žensko obrazilo **-a**,

il cuoco (kuhar)	- la cuoca (kuharica)
il gatto (maček)	- la gatta (mačka)
il signore (gospod)	- la signora (gospa)
il cameriere (natakar)	- la cameriera (natakarica)

- b) Samostalniki moškega spola, ki se končujejo na **-a**, tvorijo žensko obliko na **-essa**, npr.:

il poeta (pesnik)	- la poetessa (pesnica)
il duca (vojvoda)	- la duchessa (vojvodinja)

Izjemo tvorijo imena moškega spola, ki se končujejo na **-ista** in ki so večinoma samostalniki, ki označujejo poklic ali naziv, npr.:

il farmacista (farmacevt)	- la farmacista (farmacevtka)
il dentista (zobar)	- la dentista (zobarica)
il turista (turist)	- la turista (turistka)

- c) Mnogo samostalnikov tvori žensko obliko z obrazilom **-essa**. To so večinoma samostalniki, ki označujejo poklic ali naziv, npr.:

il professore (<i>profesor</i>)	- la professoressa (<i>profesorica</i>)
il conte (<i>grof</i>)	- la contessa (<i>grofica</i>)
l'avvocato (<i>advokat</i>)	- l'avvocatessa (<i>odvetnica</i>)
il leone (<i>lev</i>)	- la leonessa (<i>levinja</i>)
lo studente (<i>študent</i>)	- la studentessa (<i>študentka</i>)

- d) Samostalniki moškega spola na **-tore** tvorijo žensko obliko na **-trice**. Tudi to so večinoma samostalniki, ki označujejo poklic, npr.:

l'attore (<i>igralec</i>)	- l'attrice (<i>igralka</i>)
il pittore (<i>slikar</i>)	- la pittrice (<i>slikarka</i>)
il traditore (<i>izdajalec</i>)	- la traditrice (<i>izdajalka</i>)
il direttore (<i>direktor</i>)	- la direttrice (<i>direktorica</i>)
lo scrittore (<i>pisatelj</i>)	- la scrittrice (<i>pisateljica</i>)

Izjeme:

il dottore (<i>doktor</i>)	- la dottoressa (<i>doktorica</i>)
il fattore (<i>oskrbnik</i>)	- la fattrice (<i>oskrbnica</i>)
il pastore (<i>pastir</i>)	- la pastora (<i>pastirica</i>)
il nutritore (<i>hranilec</i>)	- la nutrice (<i>hranilka</i>)

- e) Samostalniki moškega spola z obrazilom **-sore** tvorijo ensko obliko z obrazilom **-trice** in spremenijo podstavo, npr.:

il difensore (<i>branilec</i>)	- la difenditrice (<i>branilka</i>)
l'invasore (<i>osvajalec</i>)	- la invaditrice (<i>osvojevalka</i>)
l'uccisore (<i>morilec</i>)	- la ucciditrice (<i>morilka</i>)

- f) Pri nekaterih samostalnikih se pri tvorbi ženske oblike menja osnova, npr.:

il Dio (<i>bog</i>)	- la Dea (<i>boginja</i>)
il re (<i>kralj</i>)	- la regina (<i>kraljica</i>)
l'eroe (<i>junak</i>)	- l'eroina (<i>junakinja</i>)
il gallo (<i>petelin</i>)	- la gallina (<i>kokoš</i>)
il cane (<i>pes</i>)	- la cagna (<i>psica</i>)

- g) Pri nekaterih samostalnikih se ženska oblika popolnoma razlikuje od moške oblike, npr.:

il maschio (<i>moški</i>)	- la femmina (<i>ženska</i>)
il frate (<i>menih</i>)	- la monaca (<i>nuna</i>)
il fratello (<i>brat</i>)	- la sorella (<i>sestra</i>)
l'uomo (<i>moški</i>)	- la donna (<i>ženska</i>)
il padre (<i>oče</i>)	- la madre (<i>mati</i>)
il compare (<i>boter</i>)	- la comare (<i>botra</i>)
il genero (<i>zet</i>)	- la nuora (<i>snaha</i>)
il padrigno (<i>očim</i>)	- la madrigna (<i>mačeha</i>)
il marito (<i>soprog</i>)	- la moglie (<i>soproga</i>)
il bue (<i>vol</i>)	- la mucca (<i>krava</i>)

il montone (oven) - **la pecora** (*ovca*)